

Príspevok nefrológie vo Fakultnej nemocnici L. Pasteura a Lekárskej fakulty Univerzity P. J. Šafárika v Košiciach ku histórii českej nefrológie

M. Mydlík, K. Derzsiová

Nefrologická klinika Lekárskej fakulty UPJŠ a FN L. Pasteura Košice, Slovenská republika, a Logman a.s., Košice, Slovenská republika, prednosta MUDr. Alojz Rajnič, Ph.D.

Súhrn: V práci sa autori zaoberali príspevkom nefrológie vo Fakultnej nemocnici L. Pasteura a Lekárskej fakulty UPJŠ v Košiciach v rokoch 1954–2006, ku histórii českej nefrológie. Išlo o našu spoluprácu s rôznymi klinikami, oddeleniami a ústavmi v Prahe, Hradci Králové, Plzni a v Brne z pohľadu liečebno-preventívnej starostlivosti, pedagogickej činnosti, prednáškovej a publikačnej aktivity a riešenia vedeckovýskumných úloh. Spolupráca vo všetkých uvedených sférach činnosti mala stále vynikajúcu úroveň, vytvorila mimoriadne priateľské vzťahy medzi českými nefrológmi a pracovníkmi I. resp. IV. internej kliniky a od roku 1997 Nefrologickej kliniky, prispela ku česko-slovenskej vzájomnosti a vo významnej miere pretrváva do súčasnej doby.

Kľúčové slová: príspevok nefrológie FN LP a LF UPJŠ Košice – roky 1954–2006 – česká nefrológia

Contribution of Department of nephrology of L. Pasteur Teaching Hospital and the UPJŠ Medical Faculty, Košice (SK), to Czech nephrology

Summary: The paper deals with the contribution of L. Pasteur Teaching Hospital and the UPJŠ Medical Faculty, Košice, to Czech nephrology studies between 1954 and 2006. Specific reference is made to cooperation with different clinics, wards and institutes in Prague, Hradec Králové, Pilsen and Brno in the sphere of therapeutic and proactive care, teaching activities, lecturing and publishing activities, as well as active involvement in research projects. Cooperation in all the above spheres attained and maintained high level, promoted the creation of friendly relations between Czech nephrology experts and the staff of the 1st and 4th Internal Clinics and, beginning with 1997, of the Clinic of Nephrology, fostered solidarity between the two nations and has been to a great extent sustained to this day.

Key words: contribution of L. Pasteur Teaching Hospital and UPJŠ Medical Faculty, Košice, to nephrology studies – period from 195 to 2006 – Czech nephrology

Na Internej klinike FN KÚNZ a Lekárskej fakulty v Košiciach, ktorú založil prof. MUDr. František Pór roku 1948 [1], vzniklo roku 1954 Nefrologické laboratórium, pod vedením doc. MUDr. E. Neubauera, CSc. Vzorom novovzniknutého laboratória bolo nefrologické laboratórium v Ústave chorôb obehu krvného v Prahe, ktoré viedol prof. MUDr. J. Brod, DrSc. Nefrologické laboratórium vykonáva svoju činnosť dodnes, v tých istých priestoroch, v podmienkach Nefrologickej kliniky FN L. Pasteura a LF UPJŠ do konca roka 2005 a od roku 2006 v podmienkach Nefrologickej kliniky LF UPJŠ a Logman a.s., pod vedením Ing. K. Derzsiovej [2,3]. Prvý autor tohoto príspevku bol od 2. januára

1963 do 31. apríla 1963 na štúdiijnom pobyte v Ústave pre choroby obehu krvného v Prahe, kde pod vedením prof. Broda vykonal prvú perkutánnu biopsiu obličky a po návrate do Košíc túto metódu zaviedol na Internej klinike, ktorá sa dodnes vykonáva s použitím ultrazvukovej techniky. Počas štúdiijného pobytu v Prahe bol MUDr. M. Mydlík členom výskumnej skupiny, ktorá pod vedením MUDr. M. Ulrycha, CSc., sa zúčastnila na multicentrickej štúdii o meraní krvného tlaku priamou a nepriamou metódou u zdravých jedincov a u chorých s hypertenziou [4,5].

V októbri roku 1965 MUDr. M. Mydlík bol na štúdiijnom pobyte (3 týždne) v dialyzačnom stredisku II. internej kliniky FVL KU v Prahe, kde pod ve-

dením MUDr. René Tomáška, CSc., a doc. MUDr. A. Válka, CSc., si osvojil základy dialyzačnej liečby náhleho a chronického zlyhania obličiek. Táto skutočnosť mu umožnila 7. januára 1966 vykonať prvú peritoneálnu dialýzu a o deň neskôr prvú hemodialýzu na Internej klinike FN KÚNZ a LF v Košiciach. Tým boli položené základy mimotelovej eliminačnej liečby v FN a LF v Košiciach, kde sa táto liečba vykonáva do súčasnej doby [2,3]. Spolupráca medzi II. internou klinikou FN FVL v Prahe a našou klinikou sa odzrkadlila okrem iného pri spoločných prednáškach, publikáciách [6–11] a pri aktívnej účasti prof. MUDr. A. Válka, DrSc., na nami organizovaných celoštátnych nefrologických konferenciách

Tab. 1. Československé nefrologické konferencie (A) a Československé nefrologické konferencie dialyzačných a transplantčných pracovníkov (B).

Poradové číslo A	Poradové číslo B	Rok konania	Miesto konania	Organizačný vedúci
II.	–	1970	Nový Smokovec	Mydlík
VI.	–	1974	Košice	Mydlík
XI.	–	1979	Nový Smokovec	Mydlík
–	III.	1980	Domaša	Mydlík
–	V.	1982	Vyšné Ružbachy	Mydlík
XV.	VII.	1984	Košice	Mydlík
–	IX.	1986	Košice	Mydlík
–	XI.	1988	Nový Smokovec	Mydlík
XXI.	XIV.	1991	Košice	Mydlík

Tab. 2. Udelenie čestného titulu „Doctor Honoris Causa“ významným nefrológom na Univerzite P. J. Šafárika v Košiciach.

Poradové číslo	Rok	Meno	Mesto, štát
1.	1993	Prof. Shaul G. Massry	Los Angeles, USA
2.	1995	Prof. Joel D. Kopple	Los Angeles, USA
3.	1997	Prof. Horst Klinkmann	Rostock, Nemecko
4.	1997	Prof. Francisek Kokot	Katowice, Poľsko
5.	1999	Prof. Natale G. De Santo	Neapol, Taliansko
6.	2000	Prof. Guido Bellinghieri	Messina, Taliansko
7.	2006	Prof. Vittorio Bonomini	Bologna, Taliansko

(tab. 1), včítane Československo-sovietskeho nefrologického sympózia v roku 1978 na Štrbskom Plese a v rokoch 1994 a 1996 na dvoch zasadnutiach Medzinárodného CAPD klubu, v Starej Lesnej a Podbanskom [2,3]. Profesor MUDr. A. Válek, DrSc., vedúci nefrologickej skupiny na II. internej klinike FN FVL a neskôr prednosta Interného oddelenia Strahov v Prahe, opakovanne prednášal v Košiciach na rôznych konferenciách, ale aj poslucháčom Lekárskej fakulty UPJŠ. Bol vždy naším aktívnym spolupracovníkom pri diagnóze a liečbe niektorých našich chorých v Košiciach, ale aj v Prahe a jeho zásluhou prednášali v Košiciach mnohí významní zahraniční nefrológovia (prof. De Wardener, prof. Migone, prof. Watschinger, prof. A.C. Kennedy, prof. S.G. Massry, prof. V. Bonomini, prof. J. Kopple a iní). Okrem toho sa prof. A. Válek významnou mierou podieľal na zavedení CAPD u našich pacientov v roku 1980.

V rokoch 1993–2006 bolo udeľované na Univerzite P. J. Šafárika v Ko-

šiciach 7 čestných titulov „Doctor Honoris Causa“ významným nefrológom z USA a Európy, ktorí opakovanne prednášali na rôznych nefrologických konferenciách v Košiciach, podieľali sa na výuke poslucháčov Lekárskej fakulty UPJŠ a prispeli ku riešeniu grantových výskumných úloh na našej klinike (tab. 2). Druhý deň po slávnostnom ceremoniáli udelenia čestného titulu „Doctor Honoris Causa“ sme vždy usporiadali medzinárodné sympóziu na tému „Metabolic changes in chronic renal failure“. Na obidvoch vyššie uvedených podujatiach sa opakovanne aktívne zúčastnili aj nefrológovia z Českej republiky (prof. MUDr. A. Válek, DrSc., prof. MUDr. O. Schück, DrSc, prof. MUDr. K. Opatrný, DrSc., jr, prof. MUDr. V. Tesař, DrSc., doc. MUDr. S. Opatrná, Ph.D.) [2,3,19].

V roku 1972 bol na našej klinike uvedený do prevádzky simultánny hemodialyzačný systém HDS Škoda Chempoz, Hradec Králové, na vývoji ktorého a na uvedení do prevádzky na našom pracovisku sa významnou mierou po-

dieľal vtedajší vedúci dialyzačného strediska I. internej kliniky FN v Hradci Králové, doc. MUDr. Josef Erben, CSc. Prof. Erben opakovanne prednášal v Košiciach a na mnohých miestach vo východoslovenskom regióne. Okrem toho sa podieľal na vyšetreniach a liečbe niektorých našich chorých. Spolupráca s prof. Erbenom trvá do súčasnej doby [12,13]. V roku 1969 Ing. K. Derzsiová sa zúčastnila 3-týždňového štúdiijného pobytu vo výskumnom laboratóriu I. internej kliniky FN v Hradci Králové, ktoré viedol doc. MUDr. J. Groh, CSc. Dlhoročná spolupráca s RNDr. M. Brátovou z vyššie menovaného laboratória sa prejavila aj v spoločných publikáciách [14,15].

Prof. MUDr. Karel Opatrný, DrSc. sr, prednosta I. internej kliniky FN a LF KU v Plzni, zorganizoval niekoľko celoštátnych nefrologických konferencií s medzinárodnou účasťou a roku 1974 bol spoluautorom zborníka z III. celoštátnej nefrologickej konferencie v Plzni, ktorý vyšiel vo vydavateľstve Osveta v Martine [12]. Prof. Opatrný roku 1978 zorganizoval na Špičáku, na Šumave, I. celoštátnu konferenciu dialyzačných a transplantčných pracovníkov nielen pre lekárov a technikov, ale aj pre zdravotné sestry. Od tej doby, do roku 1990, sa konali tieto konferencie každý rok, striedavo na zámku v Žinkovoch a vo východoslovenskom regióne. Odborná úroveň a priateľská atmosféra, ktorú v Žinkovoch prof. MUDr. K. Opatrný, DrSc., sr, so svojím kolektívom vytvoril, bola vždy vynikajúca a svojím spôsobom neopakovateľná [16,17]. Prof. Opatrný významnou mierou prispel k utuženiu priateľských vzťahov medzi českými a slovenskými internistami a nefrológmi a ku česko-slovenskej vzájomnosti. V jeho šľapajách neskôr pokračoval prof. MUDr. Karel Opatrný, DrSc., jr, jeho syn, nástupca na jeho poste prednostu I. internej kliniky LF KU v Plzni. Menovaný opakovanne prednášal v Košiciach, predovšetkým na medzinárodných sympóziách, ktoré sme usporiadali po slávnostných ceremoniach

udelenia čestného titulu „Doctor Honoris Causa“ významným zahraničným nefrológom [3,18,19].

Nakoniec v rámci spolupráce medzi českými nefrológmi a pracovníkmi našej kliniky je treba uviesť celý rad spolupracovníkov z Čiech pri riešení výskumnej úlohy štátneho plánu technického rozvoja „Použitie hemoperfúzie cez aktívne uhlie a iné sorbenty pri akútnych otravách a chronickom zlyhaní obličiek“, ktorú sme riešili a úspešne obhájili roku 1985 a jej pokračovanie roku 1990, v IKEM, v Prahe. V tejto súvislosti je potrebné spomenúť prof. MUDr. K. Horkého, DrSc., tehdy z III. internej kliniky FVL KU v Prahe, ktorý nám zabezpečil vyšetrenie plazmatickej renínovej aktivity, aldosterónu a arginín-vazopresínu v plazme u chorých s náhlým zlyhaním obličiek [20,21]. Prof. MUDr. A. Válek, DrSc., z Interného oddelenia Strahov, a MUDr. J. Lachmanová z dialyzačného strediska II. internej kliniky FN FVL v Prahe, sa podieľali na štúdiách vitamínov u chorých počas mimotelovej eliminačnej liečby [6,8,9]. RNDr. M. Tlustáková, CSc., z Ústavu makromolekulárnej chémie ČSAV zabezpečovala hemoperfúzne kapsule, najmä pri hemoperfúzných štúdiách akútnych otráv in vitro. V tejto súvislosti spomenieme RNDr. J. Klána, CSc. a prof. MUDr. T. Zimu, DrSc., z I. ústavu chémie a toxikológie FVL KU v Prahe, ktorí nám vyšetrili koncentráciu α -amanitínu v hemoperfúznom roztoku v štúdiu in vitro [22]. Významnou mierou prispel k diagnostike našich chorých s rôznymi chorobami obličiek doc. MUDr. J. Buček, CSc., z II. ústavu patologickej anatómie LF MU v Brne, ktorý vyšetril viac ako 100 renálnych biopsických vzoriek z našej kliniky. Okrem toho sa podieľal na riešení vyššie uvedenej výskumnej úlohy tým, že vyšetril pomocou rastrovacieho elektrónového mikroskopu povrch rôznych sorbentov z hemoperfúzných kapsúl, po ich použití in vivo [23–26].

Na záver našej práce je treba povedať, že veľký počet našich pôvodných

prac, kazuistík, prehľadných referátov, osobných správ, správ z kongresov a konferencií ako aj iných príspevkov, týkajúcich sa prevažne nefrológie a akútnej toxikológie, bolo uverejnených v odborných lekárskejších časopisoch vychádzajúcich v Prahe a Brne, ako sú: Vnitřní lékařství, Časopis lékařů českých, Praktický lékař, Aktuality v nefrologii, Prague Medical Report a iných, o čom svedčí aj použitá literatúra v tomto príspevku.

Literatúra

1. Mydlík M, Derzsiová K, Jiroušková M. 105th birth of anniversary of Professor František Pór, M.D. Prague Med Report 2004; 105: 205–214.
2. Mydlík M, Derzsiová K. História nefrológie a mimotelovej eliminačnej liečby vo Fakultnej nemocnici L. Pasteura v Košiciach. Vnitř Lék 2003; 49: 329–333.
3. Mydlík M, Derzsiová K. The 50-year history of the nephrology department in Košice (Slovak Republic). J Nephrol 2006; 19(Suppl 10): S173–S177.
4. Ulrych M, Burianová B, Horných A et al. Comparison of direct and indirect method of measurement of arterial blood pressure in man. Cor Vasa 1966; 8: 77–88.
5. Mydlík M. Spomienka na prof. MUDr. J. Broda, DrSc. Vnitř Lék 1991; 37: 815–817.
6. Mydlík M, Derzsiová K, Válek A et al. Vitamíny A a transportné bielkoviny v sére pri chronickej renálnej insuficiencii. Čas Lék Čes 1981; 120: 1375–1380.
7. Mydlík M, Derzsiová K, Válek A et al. Kontinuálna ambulantná peritoneálna dialýza (CAPD). Vnitř Lék 1982; 28: 602–608.
8. Mydlík M, Derzsiová K, Válek A et al. Vitamíny a kontinuálna ambulantná peritoneálna dialýza (CAPD). Čas Lék Čes 1983; 122: 1046–1049.
9. Mydlík M, Derzsiová K, Válek A et al. Vitamins and continuous ambulatory peritoneal dialysis (CAPD). Int Urol Nephrol 1985; 17: 281–286.
10. Mydlík M. Spomienka na prof. MUDr. Alberta Válka, DrSc. Vnitř Lék 1996; 42: 861–862.
11. Mydlík M, Derzsiová K. Spomienka na prof. MUDr. Alberta Válka, DrSc. po 10 rokoch. Akt Nefrol 2005; 11: 25–27.
12. Mydlík M, Erben J, Opatrný K (eds). Dialyzačná liečba a transplantácia obličiek (Zborník prác z III. celoštátnej nefrologickej konferencie). Martin, Osveta 1974: vol 2.
13. Mydlík M, Derzsiová K. Profesor MUDr. Josef Erben, DrSc. – osemdesiatročný. Akt Nefrol 2006; 12: 36–37.

14. Mydlík M, Derzsiová K, Macháňová Y et al. Vitamín A a metabolické poruchy vápnika a fosforu u chorých v dlhodobom dialyzačnom programe. Vnitř Lék 1991; 37: 376–382.

15. Mydlík M, Derzsiová K, Brátová M et al. Serum vitamin A, retinyl esters and vitamin E in nephrotic syndrome. Int Urol Nephrol 1991; 23: 399–405.

16. Opatrný K, Mydlík M. Minulost a budúcnosť celostátných konferencií dialyzačných a transplantáčnych pracovníkov. Vnitř Lék 1983; 29: 254–257.

17. Mydlík M, Derzsiová K. Profesor MUDr. Karel Opatrný sen, DrSc. – osemdesiatročný. Vnitř Lék 2004; 50: 330–331.

18. Mydlík M, Derzsiová K, Sulková S et al. Peritoneálna klírens a peritoneálny transfer kyseliny oxalovej a kyseliny l-askorbovej pri kontinuálnej ambulantnej peritoneálnej dialýze (CAPD). Akt Nefrol 1995; 1: 25–28.

19. Mydlík M, Derzsiová K. Profesor Vittorio Bonomini, M.D., nositeľ čestného titulu „Doctor Honoris Causa“ Univerzity P. J. Šafárika v Košiciach. Akt Nefrol 2007; 13: 40–42.

20. Mydlík M, Horký K, Jonáš P et al. Plasma renin activity and plasma aldosterone in acute renal failure. Int Urol Nephrol 1980; 12: 83–90.

21. Mydlík M, Horký K, Derzsiová K et al. Arginín-vazopresín v plazme a osmolalita v sére pri náhlom zlyhaní obličiek. Čas Lék Čes 1983; 122: 587–590.

22. Mydlík M, Derzsiová K, Klán J et al. Hemoperfusion with α -amanitin an in vitro study. Int J Artif Organs 1997; 20: 105–107.

23. Mydlík M, Derzsiová K, Buček J et al. Use of charcoal haemoperfusion in acute poisonings. Life support systems. Proc. X. ann. meeting ESAO. J Europ Soc Artif Organs 1983(Suppl 1): 53–56.

24. Mydlík M, Buček J, Derzsiová K et al. Influence of charcoal haemoperfusion on platelet count in acute poisoning and during regular dialysis treatment. Int Urol Nephrol 1981; 13: 387–389.

25. Buček J, Mydlík M. Ultraštruktúra povrchu aktívneho uhlí po hemoperfuzii. Čas Lék Čes 1980; 119: 1205–1207.

26. Buček J, Mydlík M. Rozdíly v ultraštruktúre povrchu různých používaných hemoperfúzních materiálů (HaemocolTM Sander, Hemosorb 800 C, Hemosorb 800 A2). Vnitř Lék 1985; 31: 682–685.

prof. MUDr. Miroslav Mydlík, DrSc.
www.fnlp.sk
e-mail: k.dersziova@fnlp.sk

Doručeno do redakce: 24. 4. 2007